

EL TEMPS

Al petit poble de l'Estagell, al Rosselló, va néixer el 1786 un dels grans científics catalans de la història: Francesc Aragó. El seu nom sovint és oblidat al nostre país, ja que la partició fronterera va fer que la seva carrera es desenvolupés a París. El seu origen català, però, va arribar a salvar-li la vida. Immers en les mesures del meridià terrestre, que servien per a determinar el valor del metre, es va moure pel Principat i per les Illes a primers del segle XIX, en plena Guerra del Francès. Sortosament, a Mallorca, en una situació conflictiva, tot parlant català va poder passar com un nadiu més i escapolar-se d'una mort més que probable.

La carrera d'Aragó havia estat fulgurant: als 17 anys ja va entrar a la prestigiosa Escola Politècnica de París. Sis anys més tard n'era nomenat professor i també esdevenia astrònom adjunt a l'Observatori de París. Però a més d'això, Aragó s'havia amarat dels ideals democràtics i progressistes i això marcaria també la seva carrera.

Curiosament, els seus primers treballs de recerca els havia fet amb el físic, químic, matemàtic i astrònom Jean-Baptiste Biot, amb qui també va viatjar durant les mesures del meridià terrestre. Biot, però, era conserva-

Francesc Aragó, científic i liberal

Xavier Duran

“Francesc Aragó és un dels grans científics catalans de la història. El seu nom sovint és oblidat al nostre país, ja que la partició de la frontera va fer que la seva carrera es desenvolupés a París. Però el seu origen català va arribar a salvar-li la vida...”

dor i elitista. L'obertura de la ciència al públic els va enfrontar. Així, Biot, junt amb Laplace i Cuvier, era partidari que les sessions de l'Académie de Sciences se seguissin realitzant a porta tancada i, a tot estirar, es proporcionés als periodistes informes sobre les reunions. Com es podia admetre, pensava, que els periodistes revelessin aquests secrets o que sotmetessin científics de prestigi al seu escrutini?

Aragó tenia idees ben diferents i se'n va sortir, fins al punt que algú va escriure, uns anys després, que amb ell neix la divulgació científica —cosa que no deixa de ser una mica exagerat. Va impartir conferències públiques i va promoure que la premsa pogués informar sobre els treballs que feien els investigadors. Ell creia en una ciència al servei dels ciutadans, i per això era imprescindible també difondre-la.

Aragó va reeixir fins al punt que el 1830 va guanyar de carrer l'elecció a secretari perpetu de l'Académie. En una època políticament inestable, des del seu càrrec va criticar el règim dels Borbons. El mateix any va caure el règim i Aragó va poder desenvolupar amb més eficàcia les seves funcions. I no només com a científic, sinó també com a diputat. Va voler facilitar que el progrés tecnològic afavorís el desenvolupament industrial i es va preocupar pels problemes socials, polítics i educatius produïts per aquest progrés.

Després de la revolució de febrer de 1848, Aragó va ser nomenat ministre de la Guerra i de Colònies. Va suprimir els càstigs corporals a la Marina i va abolir l'esclavitud a les colònies. Mentrestant, va continuar lluitant pel sufragi universal. Però el juny d'aquell mateix any una altra revolució va provocar enfrontaments populars amb el Govern que representava. Aragó hauria d'abandonar la política i moriria poc després, el 1853.